

Գուցէ ոմանց անհաւատաւի թուի
այս պատմուած եղելութիւնը. ուստի
մենք հեռագրիւնիւրի ֆրանսերէն ըռն
պատճէնները կը ղշենք ահա այս-
տեղ, ընթերցողին թողոյժ քրտն:

Քէ ինչ անուն պէտք է տալ նորա.
կապի կամաւորի այդ վարձուքին:

Կոմիտէի Բնագիրը
ANCIEN (OMITÉ) RE ONSTITUÉ. no-
tre trésorier Chahamian a reçu lettre
avec mandat. Attendons votre autorisa-
tion pour transmettre directement votre
souscription au profit volontaires armé-
niens Bureau National Tiflis.

Président Comité
Chabanian

Լաւաւէն Եկած պատասխանը
ENCAISSEZ POUR L'ANCIEN COMITÉ

Այդէ զատ՝ Տ. Գ. Ծաւադեան որ
նախկին կոմիտէի ալ գանձապահն
էր, կոմիտէի յաժարէն ու վերջնա-
կան հաշուետուութեան հրատարակ-
ութեան տրուելը սրտայ շատէն շ-
շարաթի մասին մամանակ տնայնիկ
յետոյ տակաւին չէր գրկած հաշիւ-
ները որ հրատարակուէին, պիտի
որ ես իրեն տաննայնիկ յաժարած
կոմիտէին պարտաւորեցայ յա-
լիս ձեռն ապահովագրութեան նա-
մակով պահանջել իրենէն. վերջապէս
հաշիւները գրկեց բայց ապագայում
ստացող իրենցիկ պարտկները իրեն
քով պահեց մինչդեռ պարտաւոր էր
այդ պարտկները, որոնց մէկ մասն ալ
նոյն իսկ կնքուած է եղեր արդէն.

յանձնել յաժարած կոմիտէի կեդրո-
նապետը որ էր Արմէնիայի իմաստ-
ութեան գրասենեակի ինչպէս միտնայ
նախկինում այդ որոշում էր նոյն
կոմիտէին և այդպէս ալ հրատա-
րակուած ու ծանուցուած էր տէն
կապի Այդ կիսմանը թէ Տ. Գ.
Ծաւադեան իրեն քով պահած այդ
հին կոմիտէի ստացող իրենցիկ կը
գործածէ եղեր նախ արժի կապիտի
հայ կառավարներին համար իր քրոն
գանձաւորներին փոխարէն, ինչ որ ա-
մէնէն պարզամիտ մարդն աւելում
կրնայ հասկնայ թէ անկանոնութիւն

մէկ այդ...
ինչպէս արդէն գրած եմ. նախ.
կին կոմիտէին մէջ որի գանձապահն
էր Տ. Գ. Ծաւադեան, բնաւ մե-
զեղծում չէ գործած իր հաշիւներին
մէջ. բայց հաշիւներին տակն պիտի
տախտակաւ լինէին մասին իր քով.
բնաւորները բաւական կը տարբերին
մերթնեմէն և կանոնաւորութեան ալ
պէտք կը տեսնուէր. նշանակութիւն
չտար. Ուստի այդ ստացող իրենցիկ
ինչպէս աւելում ալ, շտապութեամբ
էր Արմէնիայի մէջ ընել յիշեալ.
տարաբար լինէր որ շատ մեղմ ոճով
գրուած զեկոյց մ'էր լսի և Ծաւա-
դեան ու կիսմանը գրողը բնաւ
այդպէս կապուեցին բնայն շտեմ-
նայն կերպի թէ կան մարդեր ու
բանք քաղաքաւոր տէր և փափկանք.
կատուք բարեկամ անկարող են և
այդ տկարութիւն համարելով աւելի
յառաջ կերթան իրենց յանգրտ-
ութեան մէջ, փոխանակ ուշաբերելու
իրենց գործած փոխանցի վրայ...

(Երաւունակիլ է)

Ի. ՓԱՐՔՈՒԳԱՆԱՆ

ՀԱՅ ԿԱՅ... ՀԱՅ ԱՆ ԿԱՅ...

Անհատի գերը աշխարհին համա-
գրայթի մէջ, օտարներու առջև բա-
րոյական տեսակէն, անմիտելի է.
Ան հոգարակ, մէկ մը իր ծանօթ
ստորի մը վրայ կը ջանայ սրանել
անոր արտականում մազմազի յան-
կանիներն ու թերութիւնները. ահա
թէ ինչպէս անհատ մը իր գիրքով
կրնայ ստարի մը տալին. փառն իր
պատկանում ազդի արժանիքը բարձ-
րացնել կամ աստիճանել. Այս թէ և
անյայտ ընդանկի արդարութիւն
մը չէ, բայց իրականութիւն գտը.

բայց հրամաններուն, բայց երբ այս
լեւնողաշարի վրայ ազդեցին մի գեղանի
աղանակի պատիւը բանարարի, աղը-
նակին մայրը կըսէ տալին նման քա-
քին վրայ խոյսցաւ ու ճիւղն բնակի
անմիտելի խեղճամէջ քրոն համէն ա-
ւելի գերեզմաններ ետքադաններով յա-
շակեցան. կըսէ վրայ, անկայն կըսան
անարարանի գարնամ էր, իր մայրական
սիրոյն միտցած էր բնական ոյժը. ակըն-
թարթի մէջ տանէ աւելի Թուրքեր փար
գլորեց, միայն մէկի ետքադանը խելով և
ինքնապաշտպանութեան փայլուն ազա-
ցոյցը տալով իր տկարակողմ ընկերներուն.

Փայտին վրայ կեցող կինը փար ցտակեց
կըր տեսաւ որ հարեւաւոր զեղանկերով
մեղմկեցաւ կըստի սուրբ մարմինը ու հե-
րասնման փափեց նա իր աչքերը, չը տես-
նելու համար իր անձման գտեր վրայ
Թուրքերէն բնարարութիւն. Սոխաներու
արժանաւոր այս կինը այլ ևս բոլորովին
զրգուած յարձակեցան իրենց գաւիճնե-
րու վրայ, մարտիրոսական մահը աչքերին
տանկելով. Գերեզմաններու կէտէն աւելին
Սաղաւթի գիրքը խելով էին արդէն երբ
տեսան թէ յաղթանակաւ ընկերներէ հրա-
ցան մը խլած գերեզմաններէ, միևնոյն
մայրի վրայէն անգաղար կը կրակէր դա-
հիւններու և փառքահասակներու վրայ. Սար-
սափաւոր գաւիճներ Թուրքի յա փախան նա-
պատառներուն նման.

Այս կըսան, երանի թէ մեր գիրքի
մէջ, մեր էրկերներու ներկայութեան ընէ-

ձած է աղիւս և հեռաւորաւ աղ աւ-
տակտէն կարելի է դառնել. զայն.
Գէշ յառականիներն աւելի ալք
մակող բլլալով, լատերը ստաների
տակ կը լծալան և ահա թէ ինչու
մինչև ցարդ հայը Եւրոպայի կամ
Ամերիկայի մէջ, գրեթէ ընդհանրա-
պէս, չ'ընէ մը ապագայութիւնը ձը.
գամ է. Միթէ՛ բարձր տեսարանին
հայերը այդպէս եղած են. ոչ. ան-
տարակոյս գտնուած են յարգելի բա-
ցառութիւններ սրանք սակայն մին-
նոյն ազատութեան կանգնում շտապած են
պէտքն անհրաժեշտ կերպով. բայց այս
այդպէս է և կարելի չէ բացատր-
ութիւններէ օրէնք կապիլ.

Յրանաւն Արեւելքի մէջ իր ունե-
ցած հմայքը լսի իր գերազանց փեշ
պատմութեան շարաւոր, այլ և հան-
աւելեցած իր գուռակներու ազգային
արժանապատեան զգացումին.
Յրանաւն գարս գաւառը է Յրան-
սացի մը ծանկնայ և աննպատակ գա-
գափաւ մը կապմը տնոր մասին. ու-
նանք գիտեն յարձաքանի իրենց աղ-
գր. հայրենիքը իրենց իսկ անձին
միայն. թէ և իրականութիւն մէջ չ'ընէ
այ չ'արկին բայց օտարին չ'են զգա-
ցունէր այդ. այլ զայն կուտան տն-
կեղծ հայրենասիրութիւն մը, ունի
մարդասիրութիւն մը և օրինակելի
ազգամասնութիւն մը. և ահա անգող
Յրանաւն ստարին առջև, մէկ մար-
դու կերպարանքը կատանայ, փե-
հանն և քաղաքային թէ, և արդէն
ընէ. հայրենիքը իրենց իսկ անձին
հմայքը և ոչ խաբարիկ.

Իսկ գմրայի հայտնաւն. իր ա-
նարման գաւառներ արտասահմանի
մէջ իրենց անձնական կեցակեցում կը
նախնայնեն զայն.

Որքան միտնարանք է այժմ
Պր. կապիտի փայլանի, գրողէն.

ինք այս փորձը, այժմ մեր պատմական
Ջէյթաւն տեղակ չէր գտնուար, բնաւ և
համբարեց հերոս կըստի արեւմտաթա-
նակաւոր, և կուտարակէ գերմ Պապած
տան և հինգ ընկերակիներու հետ մեր-
մակող լեռան քարձաւորներն ելաւ, ուր և
խոտանարակ կեանքով կապին մինչև օրս,
ու ստարարը հոյ խաւերի մը պատահելու
յառաջ Այս միջոցին չը զիմեցին ար-
դեք սոյն առիթմաւոր կանանց տալիս
էրկերին ու հայրեր, որոնք տարբեր ուղ-
թեանք ստարարութեան էին զեղի նախա-
պէս պատրաստուած գերեզմաններ. . . Եր-
բէք տարակոյս չունիմ թէ անոնք տեղի
նախընտրած են խղիւղաւոր քան անարդ
գերութեան լուծը կրել ստար երկինքի
տակ. Գաւե Ջէյթաւնի լեռներ քաշուած
հաղարար ընկերներուն հետ միտցած են
այժմ և արդար վրէժնին կը լուծեն թը-
նամիւն.

Այժմ ընթերցողի հետ երթանք տեսնե-
լու երբեմնի հայարանակ քաղաքներ ու
գիւղեր. . . Օ՛, կը օտարիս ու մահաւան
ստարակներուն կենթարկուիս, ազնիւ ըն-
թերցող, սիրտ մի՛ օւնենար այցելելու
մոխրակոյտներուն, որոնք ազգային շատ
բոկիթներ ունին լուսաւորեալ Եւրոպա-
յին. . .

Սակայն քայլերս սկսածայ կը յառաջա-
նան զեղի հեռանկար, զեղի հայրենի եր-
կիրը. բայց ինչի՞ր կը տեսնեմ հոս. Աստ-
ուած իմ. միթէ՛ տեսնաւ գրախոսման
փառն է. երազի մէջ չ'եմ արդեօք. Սա-

սացիլ տղիւ. Յրանաւորին խոտա-
վանաւոր. Ան կըսէ թէ ինք ստարի-
ցաւ. սիրելի Հայտնաւոր, իր հայ ա-
շակերանները սիրած բլլալուն համար
Երանի՛ թէ տէն հայ աւանաղ այս-
պէս եղած բլլալ, մենք այժմ ներ-
կայ չ'ընենք մէջ շատ տեղի հիւ-
ցոյնի պիտի գտնէինք Հայաստանի
վրայ. Մենք լսի վարձուած ենք դա-
տապարանի օտարները սր մեղ չեն
ճաննար լիալի. ո՛վ է յանցաւորը,
մենք մեր մէջ փնտռենք զայն. Որ-
քանանի երկրագործական վարձա-
բանի Ֆրանսացի փր-ֆէտէօրներէ
մին բոած է վերջերս հայ աւանաղ
մը. . . Մեր գարողէն շատ մը հայ
ուսանողներ եկան անցան, բայց ոչ
ոք չէր խօսիր Հայաստանի մասին ու
մենք աղէտ կը մնայինք լսի. իրենց
հայ բլլալը գիտնալով և ոչ տեղի. . .
Մինչ նոյն այդ փրֆէտէօրը այժմ
Ջիւր հայաւոր մը գարձած է իր
մէկ հայ աշակերտին շնորհիւ.

Այդ երկու Յրանաւորներու խոտ-
տալանաւոր լիւր ջախջախիլ տմեթ
և ազատակ մ'ըլլայ այն Հայերուն ո-
րոնք գուրկ պատուի զգացումէն, կան-
պատեն հայութիւնը օտարին առ-
ջև իրենց շահանկարական դժուած նը-
կարապով. տն հայերուն՝ որոնք
երկերեւանի կերպով, ազգային ներ-
քին կեանքին մէջ ազգատիրութիւն
կը բարբառին մինչ օտարին առջև
կուրանան իրենց հայութիւնը
օտարի հոգիներ. . . տն հայ ու-
սանողներուն որոնք ոչ իրենց և ոչ
ազգին օգտակար բլլալու կարողու-
թիւն ունենալով, օտարին առջև աշ-
խարհաքաղաքայինական (cosmopolite)
զապաւորներու ջահակիրը կուզեն
հանցիտանայ, իրենց արժանիքը հայ
անունին վրայ ևս գիծ մը քաշելուն
մէջ փնտաւորով. նեխած գաւառիկա-

կայն ինչ եղան աշտեղի հոյակապ տա-
ներ, գրախոսման աղբիւրն ու պաղա-
տա և անպաղ ծառերը, մէկ սեւան
ընթացի մէջ կարելի է հազար տարուան
աւերակներու հաւատարեցնել. . . Այս
կը պատահաւոր ինձ, որովհետեւ Թուրք
խոսմանի աւերիլ վաճակի այցելութիւն
ընդունել է. . .

Ահա կրաման վարձարանի տեղակ-
ները. աւագ, ամեն ինչ փառում է, կահ
կարակներով մէկտեղ. . .

Խեղճ պ. Համբարձում. քառասուն եր-
կար տարիներ յոգնաւան աշխատութեամբ
կառուցած վարձարանն ալ վրայ տուի
մինչդեռ զուն արտասահման կինկով անոր
սպաղան ապահովել կը յաւայիր, ուղղ ու
օտարը կեղծանաւանցած էր անոր յա-
ռաղիքութեան վրայ. ահա՛ երախտաւորիդ
փառաց պատկը. . . Մերութեան գուռը հա-
սած, այժմ օ՛ր պիտի քանեն քաղաքիւ
աշակերտները ու պաշտենականը որ զէթ
անոնց հետ անցանաւ օրերը ու աննցմով
միտնարուիս. եթէ երբեք աշխատելու
եռանդ չ'աւանդ է վրայ. Սակայն ևս փայ-
նով տեսած եմ որ դուռ յառահաւոր չու-
նիս, վասն զի հաւատար շատ մեծ է, ինչ-
պէս որ դուռ ալ մեծ եւ կատարած գոր-
ծերովը. Գուռ գարնանը քառ հաստաւոր-
մարտութեամբ պիտի լանաւ փրայիներ
վարձարանը ու շարունակել նախնական
պաշտանը. ինչ եղանակաւ կամ ինչ մի-
ջոցաւ ալ ըլլայ զայն յաղեցնելու գործը. . .
Կը մաղթեմ որ փայլն հայ հարստաներու

U. F. U. C

դին վրայ պարտք գրաւ որ Հայաստանի համար աղօթելէ չը դադարին: Արդ՝ քանի մը շաբաթ առաջ լսեցի որ Սկովսթայ ինվերնէն քաղաքին մէջ վարժուհի մը արձակուրդի մի քանի շաբաթներու պահանջ համարաւորանի համար աշակերտ պատրաստելով իւր վաստակած համեստ գումարն մէկ ոսկին հալ կարծիր խաչի հանգանակութեան խրկելու է պարագաներէն մէկին միջոցաւ: Վստահ եմ որ ասոր նման շատեր կը գտնուին ոչ միայն Միացեալ Թագաւորութեան մէջ, այլ քաղաքակիրթ աշխարհի ամէն անկիւնները և նոյն իսկ Գերմանիոյ և Աւստրիա-Հունգարիոյ մէջ: որոց հետ զաշնակից ըլլալու քղին տակ թուրքիան որոշեց ինչպէս պատմութեան մէջ իրեն համար ամօթալի անունը որ սերունդէ սերունդ յաւիտեան առէ՛ք ի տակ պիտի մնայ, նոյն իսկ Մուհամմէտի օրէնքին հետեւեալ ընդ կողմէ: Թող չը կարծեն թուրքերը թէ իրենց դաւաճանութիւնը, հակամարդկային անուր և անօրինակ քառամեկի ոճրագործութիւններու շափն ու կերպը չեն գիտցուած և կամ կը գտնուի մարդու կերպարանքը կրող բանաստեղծի մը որ անոնցմէ անհրաժեշտ չը ստակայ կամ զանոնք սաստիկ արհամարհելով շարհամարհէ:

Յետագայ տողերով կը թարգմանեն համառոտագէտ Times-ի և ընդարձակօրէն Տէլի Նիուզի մէջ հրատարակուած մի պարբերութիւն որ կը պարունակէ նաև Նորին Շրեթհազարդութեան Քանթըրբըրի Արքեպիսկոպոսի մի նամակը որ է հանդիսաւոր արտայայտութիւն մը ոչ միայն աշխարհածաւալ Անկլիքան Եկեղեցւոյ բոլորն զգացմանց, այլ նաև Անգլիոյ ընդհանուր Քրիստոնէութեան և ամբողջ մարդկութեան: Եպիսկոպոսի մը խնդրանքը Հայոց համար և Երանի թէ կրաւորութեան կեն, զանի ըլլալու գործադրուող ստատիք: Ներսէս վրայ ուշադրութեամբ արթնցնեն, յա համար և ըստ Քրօսլի (Crossley) Եպիսկոպոսը որ տակ առաջ Օքլանտի (Auckland) Եպիսկոպոսներ Մանսֆիլդըր գաւառի Նիւթօրթ քաղաքին մէջ Հայոց բնակչութեան վրայ խոստած պահանջ: Արդեօք կրնա՞ք ձեր աչքին առջև գոյութեան բերել և ըսելով հարցուց, թէ մենք այստեղ ապահովութեամբ և երջանկութեամբ նրա տաճ պահանջ աշխարհի ամէնէն խիստաւոր ազգը, այն ազգը որ ամէնէն առաջ Յիսուսի Քրիստոսի կրօնքը ընդունեց, այսօր բնակչութեան վրայ է: Աշխարհի առջև ցուցադրուած ամենատոկոսի պատկերն է այն:

Հայերը կոշիչացուին սրովհետեւ Երիտասարդ թուրք կուսակցութիւնը անոնց մէջ գտնուող ամէնէն աւելի ձեռնհաս ամենէն աւելի կըրթութեամբ մշակուած և առեւտրի

համար ամենէն աւելի կարող ժողովուրդէն ճշգրտորէն ուղեցնու:

Լանտաֆի (Llandaff) Եպիսկոպոսը որ ժողովին կը նախագահէր, կարգաց Քանթըրբըրի Արքեպիսկոպոսէն որ Անգլիոյ կաթողիկոսի աստիճանը սննդի զրկուած հետեւեալ նամակը, որ ընդունողը Մասթըրման (Mr. Masterman) Arnold Toynbee-ի յորինած տետրակին հետ միասին խրկած էր իրեն նախագահողին:

Lambeth Palace, S. W., 17 նոյ 1914 թ. Սիրելի իմ Մասթըրման:

Իօրա Պրայսի (Իօրաբու խորհրդարանին մէջ ըրած) ճառախօսութիւնը իւր նախարան ունենալով հրատարակուած գրքովը՝ որ Հայերի կրած խեղճութեանց մասին կը խօսի, կարելի եղածին չափ շրջաբերութեան մէջ գնելով, գիրք մը որ այդ ջարդերը, անցած թիւերը ու զրկանքները յիշելով իրողութիւնները յատկօրէն և ճշգրտութեամբ կը նկարագրէ, հանրութեան ծառայութիւն մը կը մատուցանեն ըստ իմ կարծեաց: Եթէ մենք իբր պատեւ, ըզմոյ մի պիտութիւն անկարող ենք այս խնդրին մէջ ազգու գործ մը կատարելու, դո՛ւն կրնանք մեր ծարարող ճիգը ի գործ դնել որպէս, զի ոչ պատեւրազմոյ ազգերն այսօր կալի իրողութեանց առջև արթննալու: Կը փափաքինք ոչ միայն ձեր կայ դարձարանքի շարունակութիւնը անկարելի ընել, այլ և կը փափաքինք ազգայն տարիներու մէջ աշխարհի մերթ մերթ կրկնութիւնը արգիլել: Դեպի այս կէտ նպատակին յառաջանալու համար ինչ լանք որ ընենք, արժանի է: Ես ամէն յարմար առիթէ օգուտ քայելով, ասոր վրայ ուշադրութիւն պիտի հայցեմ ու հրաւիրեմ, և պարտք պիտի դնեմ արանց ու կանոնց վրայ որ թուրքերու ձեռնարկ և ըստ երեւոյթից, իրենց գերմանացի դաշնակցաց հաւանութեամբ կատարուած համառարած և կազմակերպուած անօրէնութեանց ճշմարիտ խնամքն ու նշանակութիւնը կշռեն:

Մնամ քոյր յոյժ հաւատեալ
Randall CANTUAR
(Մանսօլ Քանթուար)

Հարկ է նախ դիտել որ Մասթըրման Մանսօլի նախարարութեան պահանջին մէջ տարիներով կարեւոր պաշտօններ կատարեց և վերջիվերջ գրքովին վրայ ընդարձակ և փայլուն տեսութիւն մը ըրած է նոյեմբեր 20-ի Nation (Նէշըն) շաբաթաթերթին մէջ:

(Շարունակելի)

Կ. ՅԱՆՈՐԵԱՆ

ՊՍԵՐԱՉՄԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սարնիկ զրկուած ֆրանսական և անգլիական զօրաբանակները որոնց նպատակն էր երթալ սերպ զօրաբանին հետ միանալով անոնց գործակցիլ և ասոր համար ալ Սարնիկէն սերպական հողը մանելով յառաջացած էին, հիմա քանի որ սերպ զօրաբանակը Սերպիանէ քայուած է Ալպա-իաի կողմը և Ֆրանսացիներին ու Անգլիացիներին Պուլկարի սահմանամերձ գծով յառաջացուած անպատակ և աւելորդ կը դառնայ, ֆրանսական ու անգլիական զօրաբանակները կանոնաւորապէս յետ կը քաշուին Սարնիկ և անոր պարտպանողական գիրքերը բռնելով կամ ըրացունեն: աստիճանական կարգով հաւանական արշաւանքի մը գէտ: Դաշնակից զօրաբանակները հրամանատարներն այդ նկատմամբ իրենց կատարելիք գործողութիւններէ ազատութեան համար Յունաստանի կառավարութեան և զինուորական սպայակալային ներկայացուցիչ գնդապետ Բալիսի հետ համաձայնութեան մը եկած կերելին:

Պուլկարները կը պարծին թէ Ֆրանսացիներին և Անգլիացիներին գէտ իրենց տարած յալթութիւններ տալիս են անոնց յետ քաշիլ: Բայց յայտնի է որ սխալ է այդ որովհետեւ դաշնակիցները, չնայելով որ իրենցմէ քառապատիկ աւելի պուլկար զօրքերի հետ գործ կուենային յաճախ իրենց թնդանօթներէ ու ժող շարայար պարտութեան և փախուստի մատնած էին զանոնք գրեթէ միշտ: Իսկ Ֆրանսացի և անգլիացի զօրքերին գէտի Յունաստան արդի նահանջը ազմագիտական շարժման պահանջ մ'է միայն, դաշնակիցներին ներկայացուցիչներին փարիզի մէջ գումարած խորհրդաժողովի որոշման համեմատ:

Թէև Գերմանիան կը յօխորտայ թէ ինք յաղթողի գիրքին մէջ կը գտնուի այժմ, միև կողմէ ալ իտալացիութեան դադափարի տարածումը ընել կը ջանայ ամէն կերպով, յուսարով խաղաղութեան պայմաններէն ծրարիլ իր ներկայ գիրքի մէջ: Բայց հեղհեղեղ ակնբեր կը դառնայ որ իր յաղթական կացութիւն առերեսայն է միայն, տարիսկէս անոյ պատերազմը զինուորական տեսակական և զրամական տեսակետով ու ժառանգարձուցած է զինք մինչդեռ Դաշնակիցները որ ի սկզբան պէտք եղածին չափ պատրաստ չէին, հետզհետէ աւելի ուժովցած են և գէտքով ու զրամով այժմ շատ աւելի պատրաստուած են երկարատե պատերազմի մը համար: Գերմանիայի յալթութիւն մէջ խաղաղութիւն կուղենքի բողբոջներ սկսան բարձրանալ և Պէրլինի մէջ ալ 50-000 հոգի է բազկացած ժողովուրդ մը աղմկալից ցոյցեր ըրած է պատերազմին շարունակութեան դէմ:

Թիւրքերը Պուլկարի անապարհով ազմամթերք ստացած և բազմաթիւ

գերման սպայներ Կ.պոլիս գնացած լինելով, վերջին օրեր համարձակած են յարձակողական շարժումներ ընել Ֆարուսէլի մէջ: Բայց ֆրանսական թնդանօթները չուսով հանդարտեցուցեր են թիւրքերը մեծ կորուստներ պատճառելով անոնց:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՆԵՐ

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արեւիկայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին, ի միջի այլոց, և հետեւեալ գիրքերը: որոնց արժէքները նշանակուած են իրենց առջև:

Մարտէյէն գուրա զրկուած անապարհածախքը. զնոյն վրայ է. ուստի հաշի գիւրուածան համար կը նշանակենք թէ Մարտէյի մէջ ծախուելու գինները և թէ փոստով ուրիշ քաղաք զրկուելու գինները (Այս վերջինները փակագծի մէջ գրուած են): Արժէքը կանխիկ շտույց ւած գիրք չըրկուիր: Արձանագրուած (recommandé-registré) ծրարով ստանալու զնոյնը պէտք է 25 անգիւծ աւելի զըրկեն իւրաքանչիւր ծրարի համար որ 2 փոլէն աւելի պէտք չէ կշռել:

Ընտիր Հայկազունը. պատկերազարդ. Գ. տպգր. 2 ֆ. և 50 անգիւծ. (3 ֆր.)

Հ. Գ. Չարհանէլեան Պատմութիւն հայկական տպագրութեան, սկզբնաւորութեան մինչ առ մեզ, 130 (1,50):

Հայ միտքը (Անունի հայ գրագէտների նշանաւոր խաչքերէն կազմուած հատարածայ մը: Երկասիրութիւն Հ. Ս. Երեմեանի 2 ֆր. և 60. (6. 3, 20):

Հայ մամուլը 15 տարուան մէջ (1894-1908): Աշխատանքից Հ. Մ. Պատուրեան: (Հայ թերթերէ շատերի խմբագիրներին և յոգնածագիրներին պատկերները գրուած են այն գրքի մէջ: 1,25 (1,50):

Հ. Ա. Գոմարեան. — ԲԱՌԻՐՔ ԳԱՂՂԱՆՆԵՐԻ Ս. Ղազար. 1914: Գին 1 ֆր. 10 (1,20):

(Գրական փոքրադիր բառարան մ'է 710 երեսներէ բաղկացած, աճանադին, և ֆրանսերէն գրեթէ բոլոր գործածական բառերը պարունակող. վերջը գրուած է նաև անկանոն թայրի խոնարհումը):

Հ. Ա. Գոմարեան. — ԳՐԱԿԱՆԻՐԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅ-ԳԱՂՂԱՆՆԵՐԻ 1914:

Մանր տառերով ու մաքուր տպագրութեամբ 360 երեսներէ բաղկացած բառագրքի մ'է որ 5,000 չափ բառ կը պարունակէ և վերջն ալ ընտանեկան կարգ մը խոսակցութիւններ գրուած են: Ֆրանսական բացատրութեան ոճին ծանօթացուելու համար) 1 ֆր. 05 (1,10):

Եղովթս (Յոյն երեւելի առակախօսին կենսագրութիւնը և իր 300է աւելի խմատուր, զբօսընդ և կրթող տառիկները կը պարունակէ: Աճն մէկ առակի վրայ անոք բարդական խմատար գրուած է թէ՛ գրաբար և թէ՛ աշխարհաբար երկու տող ոտանաւորով. առակին տակն ալ աշխարհաբար գրուած խրատական բացատրութիւն մը և գրաբար 8 տող ոտանաւոր: Առակները բացատրող բազմաթիւ պատկերներով դարդարուած է: Կը բաղկանայ 540 երեսներէ, բաց ի պատկերներին յատկացուած երեսներէն: Գ տպգր. 2 ֆր. և 30 անգիւծ. (2,60):

ՏԼՈՒՆ. — ՈՒՐԱԿԻՐ
Ս. ՓՈՒՐՈՒՆԻՍԻԱՆ
ՍԱՐԱՆԻ

Հայերէն Ցպարաւ Ս. Փոքրադիրաւ
Le Gérant: François CARRIÈRE.
Marseille. — Imprimerie du Midi